

مقومات حکومت اسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

لازم است بگوییم: آقای خلخالی اگر می خواهد وضع موجود را توجیه کند و یک گزارشی از وضع موجود حکومت فعلی موجود در ایران بدهد گزارش خوبی است ولی این نشد مقومات حکومت اسلامی و به نظر می رسد مطلب ایشان نمی تواند پاسخ سؤال اول ما را بدهد ولی سؤال دوم را خوب پاسخ داد و گفت فرم خاصی برای حکومت بیان نشده.

مرحوم محقق نائینی کتابی دارد به نام «تنبيه الامة و تنزيه الملة». ایشان کتاب را در دوران مشروطه نوشته است و خود ایشان هم جزء مشروطه طلبان و از رهبران فکری این جریان بوده است و می خواهد پایه های مشروطه را شرعی کند و حرکت مشروطه طلبان را یک حرکت واجب شرعی قلمداد کند. و می خواهد فقها بحث کنند نه سیاسی و براساس ضوابط اصول فقه و فقه بررسی کند.

ایشان اولاً دوتا سلطنت تصور می کند به تعبیر خودش «سلطنت استبدادی مطلقه ی مالکیه» یعنی سلطنتی که سلطان خودش را مالک مملکت و ملت و مقدرات آن ها می داند و ناظر به سلطنت غیر مشروطه است دوم «سلطنت مشروطه ی ولایتیه» منظورش سلطنتی است که سلطان مالک الرقاب نباشد پس مشروطه است و بر اساس ولایت و سرپرستی جامعه هم در هرم قدرت است نه براساس مالکیت.

بعد می فرماید: هر کس با شریعت اسلام آشنا باشد متوجه می شود که تلاش در راستای تبدیل سلطنت اول به سلطنت دوم یک تلاش مشروعی است و اینکه سلطنت اولی تبدیل به سلطنت دوم شود یک امر لازم و واجب است. وقتی سلطنت شد سلطنت ولایتیه یکی از شاخصه های این سلطنت این است که یک هیئتی منتخب از مردم باشد که نظارت کند بر سلطنت، بر قدرت سلطان؛ تعبیر می کند به هیئت منتخبه ی مبعوثان

بعد سؤال می شود،

مشروعیت تصمیم های این ها از کجاست؟ مرحوم نائینی هم فقیه را در هرم قدرت فرض نکرده لذا می گوید مشروعیت این ها بر اساس اصول اهل سنت مشخص است چون آنها می گویند این کار از اختیارات اهل حل و عقد است. اما براساس مبنای ما، این امور (شیوه های اجرایی و قانون گذاری برای امور اجرایی کشور) در زمان غیبت از وظایف فقیه جامع شرائط است اگر در بین این منتخب ها چندتا مجتهد باشند یا چند نفر مأذون از طرف مجتهد که انتخاب ها را کنترل کنند و امضا کنند درست می شود و مشروعیت پیدا می کند. لذا در قانون اساسی مشروطه خواهان اصلی به نام اصل طراز را آوردند این فکر پشتوانه ی آن بود.

نقد اجمالی:

ایشان تعبیر دارد به «اشتمال هیئت منخبه بر عده ای از مجتهدین» سؤال این است که چرا شما تعبیر کردید به «عده ای از مجتهدین» آیا براساس اعتقاد شیعه یک مجتهد کافی نیست؟ ظاهرا بر اساس اعتقاد شیعه وجود و حضور یک مجتهد هم کافی است و نیاز به وجود عده ای از مجتهدین نیست.

مرحوم نائینی اصرار دارد بگوید ما باید سلطنت مطلقه را تبدیل به سلطنت مشروطه کنیم و برای این لزوم و وجوب چنین دلیل می آورد:

سلطنت مطلقه سه تا غصب است: غصب حق خدا، غصب حق امام زمان، غصب حق مردم. اما اگر مشروطه شود، غصب حق خدا هست اما اگر آن فرایند طی شود و مجلسی باشد که منتخبین مردم باشند و در بین آن ها هم مجتهدینی باشد دیگر مشکل حق تصرف امام زمان و مردم وجود نخواهد داشت و این مطلب خیلی بزرگی است.

ایشان با بیانشان پاسخ پرسش سوم ما را دادند و مطابق نظر ایشان اگر نتوانیم حکومت اسلامی را تشکیل دهیم لازم است حکومتی به سوی اسلام و تا آنجا که ممکن است تشکیل دهیم. ولی راجع به سؤال اول و دوم مطلبی بیان نمی کند.